

POSÁZAVSKÝ PACIFIK

Branické nádraží v pátek odpoledne. Ještě před několika málo lety zde bývalo plno usáren, batldresů a širokých kovbojských klobouků. Dnes je tu téměř pusto. Dáma marně se snažící nasadit štěkajícímu psovi na tlamu košík, švihák s diplomatickým kufříkem, děti upatlané od zmrzliny a starostlivý tatík kontrolující jízdní řády. Lidé nijak se nelišící od běžných cestujících v tramvaji.

Předjel vlak, kdysi nazývaný Posázavský pacifik.

Výpravčí s červenou čepicí pozvedl plácačku, klakson zabečel a souprava odjela. Potom se objevil. Umaštěný stetson, bágel na zádech, armádní maskovací kalhoty nacpané do vysokých bot.

Poslední tramp.

„Jedete do přírody?“ zeptal jsem se.

Prohlédl si mě s překvapeným údivem. „Nemáš cigáro?“

Zavrtěl jsem hlavou na znamení, že nekouřím.

„Tak mi vlez na záda.“ Došel k lavičce, na kterou svítilo nažloutlé podzimní sluníčko. Usedl, přetáhl klobouk přes obličej a usnul.

KAMARÁDI

Ryze česká specialita jménem Tramping má mnoho kořenů a bohatou historii. Kdesi na začátku je spisovatel Ernest Thompson Seton, jenž založil dětskou organizaci Woodcraft Indians a v roce 1910 se stal náčelníkem skautů celé Ameriky. Český profesor Antonín Benjamin Svojsík roku 1914 přinesl skauting k nám a založil spolek Junák.

Skautské hnutí však příliš nemyslelo na mládež dospívající, které se táborová disciplína zdála poněkud těsná, demobilizovaní vojáci z první světové války zase nenáviděli všechno, co připomínalo vojenský dríl. A tak si tuláci přírodou říkali kamarádi, oblíbeným místem jejich prvních výprav bylo Prokopské údolí u Prahy, jménem Eldorado. Časem se putování rozšířilo proti proudu Vltavy, přezdívané Velká řeka, k Berounce, té se říkalo Stará řeka, k Sázavě, což bývala Zlatá řeka, a ke Kocábě zvané Hadí řeka.

Pravděpodobně nejstarší tramská osada jménem Ztracenka je na levém břehu Vltavy, pod kopcem Klatecko, v místech, kde před stavbou Štěchovické přehrady končily poslední peřeje Svatojánských proudů. Sem se jezdilo už před první světovou válkou, původní Vydří tábořiště bylo později překřtěno na Roaring Camp (Tábor Rvavých), aby se nakonec podle kdysi slavné filmové kovbojky The Valley of Lost Hope stalo Ztracenou nadějí.

Historie trampingu má své epochy. Té první se říká doba divokých skautů, následovala doba kovbojská, kdy se začaly nosit šerifské hvězdy a kostkované košile, ve tři-

cátých letech přišla doba kanadská, v níž zdomácnělo označení tramp převzaté z románu Jacka Londona Cesta, jehož český překlad poprvé vyšel v roce 1922.

Pamatují si ještě na pálení milůřů v brdských lesích, na dobu, kdy Svatojánské proudy byly skutečnou divočinou, kdy na Sázavě nebylo jediné chaty.

Teď jich je, jen v rajonu malého policejního oddělení kolem tří tisíc.

„To je ostatně naše největší starost,“ poznamenal kapitán Radek Filip, „vykrádání chat představuje víc než padesát procent zdejší trestné činnosti. V Praze se zdrazují nájmy, tím pádem se čím dál tím víc lidí stěhuje

úřady. K prvnímu velkému tažení proti nim dal poněkud paradoxně popud profesor Svojsík, který sice miloval pobyt v přírodě, ale zřejmě neměl smysl pro drsný trampský humor. Recesistickou Ústavu osady Býčho oka vzal smrtelně vážně, v Národních listech pak otiskl následující článek.

Bílé otrokyně? Nemožno! Kde? ptá se zvědavý čtenář.

Zde u nás v Čechách, hlavně v okolí Prahy, odpovídám vážně a povím o tom, co snad mělo být veřejně řečeno již dávno.

S prvními jarními dny objevily se na pražských nádražích a parnicích znovu maskary „cowboyů“ a divokých „skautů“ s noží v holinkách, revolyvery za pasem, s nerozlučnými svými průvodkyněmi. Současně počaly docházeti zprávy o jejich řádění na venkově...

Holky, které se účastní jejich výletů, zvou po indiánsku squaw. Život divochů u nás nejlépe ilustrují jejich vlastní stannovy. Ukázky uvádím doslovně.

Poslední je pak doba vojenská, datující se začátkem osmdesátých let. To se do oblby dostala stará armádní výstroj. Německá, rakouská, česká, ale především americká.

Příští epocha je velkou neznámou. Romantika krátkých víkendů se zdá překonaná, nač si hrát na Ameriku či Kanadu u horského potůčku, když není tak obtížné si na vysněná místa zajet. Z dávných trampů se stali paďouři a zbytek těch posledních pravověrných se rozpouští jako jarní sníh. Možná, že tramping brzy definitivně zanikne. Ačkoliv – kdo ví?

MĚSTO CHAT

Obvodní oddělení Policie České republiky Hradištko sídlí přímo v centru trampské historie. Pikovice, Štěchovice, Davle, Vltava, Sázava, Kocába. Malebný kraj zastavěný nesčetným množstvím chatiček, chat a srubů. Vždycky to ale tak nevypadalo.

Tramp, spisovatel dobrodružných příběhů a novinář Bohuslav Čepelák napsal ve svých vzpomínkách.

Tehdy nás opravdu jezdila jen hrstka, příroda byla ještě nedotčená, celé hodiny jste mohli chodit lesy, aniž jste potkali živáčka. Dnes už to zní skoro neuvěřitelně.

do rekreačních chat nastálo, nebo alespoň na větší část roku. Tomu samozřejmě odpovídá i vybavení. Pryč jsou časy, kdy zloděj v trampském srubu našel jen pár armádních dek a dvě tři konzervy. Současně s tím se zvláště v zimě stává rekreační oblast útočištěm bezdomovců. Tady se ohřejí, nají, najdou pár věcí, které můžou v hospodě vyměnit za útratu. Zrovna včera jsme měli podobný případ. Při kontrole chatové osady Fáberka, to je kousek nad Štěchovickou přehradou, objevila hlídka několik narušených chat. Rozbitá okna, vylomené okenice, první, druhá, třetí chatička. V té poslední pachatel dosud byl. Kolegové ho zadrželi, eskortovali na oddělení, ověřovala se jeho totožnost. Ukázalo se, že byl sotva před měsícem propuštěn z výkonu trestu a vlastně neměl kam jít. Původem byl z Moravy, což je trošku zvláštní, většinou se sem stahují lidé, co mají k místu nějaký vztah.

ROZHNĚVANÝ ZAKLADATEL

Trampové ve své touze po volnosti a nevázanosti nebyli jen ječným zrnem v očích měšťáků, ale pobuřovali i oficiální

– Majitel squaw nesmí být nijak dotčen, pak-li se jiný osadník baví s jeho squaw a vidí-li, že jeho S. naklání se na stranu jiného, může vésti ihned stížnost šerifovi, který podle potřeby zakročí. Squaw může být přepuštěna. Majitel squaw musí však ohlásiti předání na schůzi.

Tedy žena je těmto divochům jen zbožím, které nemá práv, může být dána jinému, koná veškeré hrubé práce v osadě a slouží jim jako otrokyně. Ovzduší Šmukýřky a pověstných mastných rohů z periferie Prahy vane z paragrafů této ústavy...

Článek tehdy odstartoval rozsáhlou kampaň vedenou proti trampům, zemský úřad rozeslal příslušné pokyny okresním úřadům a četnické stanice podél toků Velké řeky, Zlaté řeky a z Brd musely podávat situační hlášení.

„Dnešní tramping v klasických osadách nepůsobí vůbec žádné problémy,“ poznamenal kapitán Filip. „Naopak, jistá forma samosprávy, vzájemná kontrola chat a srubů, policii velmi pomáhá. Bohužel původní osazenstvo stárne, přicházejí noví majitelé, kteří se nijak nesnaží mezi starousedlíky zapadnout.“

VOLÁNÍ ZE TMY

Bylo čtrnáctého ledna, venku už dávno tma, když operační středisko přepojilo na obvodní oddělení v Hradištku naléhavý telefonát z linky 158.

„Vůbec nevíme, kde jsme. Každý krok hrozí zřícením ze skály!“

„Klid, jenom klid. Jak jste se tam dostaly?“

Z chvatného hovoru se dalo dešifrovat přibližně toto. Dvě přítelkyně, jedna učitelka, druhá poštovní úřednice, se vypravily na zimní výlet v okolí Slapské přehrady. Byl příjemný den, procházka se náramně povedla. Dámy mířily z Hrdličky do obce Buš, odkud odjížděl zpáteční autobus. Cesta byla pohodlná, dobře turisticky značená, ale paní učitelka, jejíž rodiče tu kdysi měli chatu, si vzpomněla na báječnou zkratku. Vyдалy se tedy přes Ždánskou horu, jenže na kraj brzy padla tma a obě ženy beznadějně zabloudily. Hrdost jim dlouho nedovolila volat o pomoc, teprve když se ocitly na skalním ostrohu, odkud uvolněné kamení s rachocením padalo kamsi do hlubin, vyťukaly na mobilu policejní číslo.

„O nic se nepokoušejte, najdeme si vás. Především netelefonujte, šetřete baterie, je to zatím jediné spojení, které máme.“

Policisté z celého okolí byli okamžitě na nohou. Služební vůz z Týnce přijel na protější břeh Vltavy, kde u zotavovny Měřín rozsvítil blikající modré majáky.

„Vidíte něco?“

„Bohužel ne.“

„Nevadí. Vydržte, už to nebude dlouho trvat.“

U strmého břehu zakotvil člun poříčního oddělení policie, odshora sestupovali k promrzlým dámám policisté z Hradištku. Za příkladné spolupráce všech zasahujících policejních složek byly obě ženy vyvedeny mimo nebezpečný sklaní masiv.

Člun zablikal na pozdrav a odplul.

KUBÁTŮV ZÁKON

Devátého dubna roku 1931 vydal zemský prezident Kubát, politicky příslušný k agrárníkům, výnos, kterým vyhlásil opatření proti výstřelkům campingu a trampingu.

Zakazuje se všeliké nepřístojné jednání nebo chování na místech veřejných, nebo veřejně přístupných, kterým se ruší nebo ohrožuje veřejný pořádek, klid, bezpečnost, dobrý mrav nebo slušnost nebo se vzbuzuje veřejné pohoršení zejména:

společné táboření osob různého pohlaví v přírodě i ve stanech, chatách a srubech – vyjímaje táboření rodinné –, pobíhání v nedostatečném úboru, zvláště v úboru koupacím, mimo obvod vykázaných koupališť, zpívání popěvek obsahující nemravného, dále:

nošení zbraní zvláště zbraní zakázaných bez platného zbrojního průkazu a koupání na místech zakázaných.

Přestupky této vyhlášky trestati budou – bez újmy soudního stíhání – politické úřady I. stolice tresty na penězích od 10 Kč do 5000 Kč nebo na svobodě od 12 hodin do 14 dnů.

Vyhláška odstartovala hon na trampy, kteří protestovali a bouřili se. Do historie vstoupil soudní proces, ve kterém jeden tramp z Jílového nesouhlasil s udělenou třicetikorunovou pokutou a postupně se odvolával až k nejvyššímu správnímu soudu.

Tím, že jsem přespal ve své chatě s osobou cizí ženského pohlaví, nedopustil jsem se a nemohl dopustit žádného trestného činu, poněvadž žádný zákon nic podobného nezakazuje a při tomto směru rozhodující jest zákon ústavní, na nějž se odvolávám a který zaručuje osobní svobodu občana také v tom směru, aby ve své chatě spal s kým chce. Žádná vyhláška, žádný zákaz zemského presidenta nemůže porušovat a měnit zákon, a proto také ani vyhláška presidenta Kubáta nemůže zasahovati jakýmkoliv způsobem do ústav zaručujících osobní práva jednotlivce.

Nejvyšší správní soud dal stížnosti za pravdu a třicetikorunový proces byl rozhodnut ve prospěch protestujícího trampa. Coby precedenční případ se tak stal jedním z důvodů, pro které byl Kubátův zákon v roce 1935 zrušen.

STARÝ PÁN

Sezona končí zpravidla v listopadu. Kraj se ponoří do mlžných dešťů, okna srubů a chat uzamykají prkenné desky. Majitelé odjíždějí, nastupují zloději. Pro policisty to znamená stovky nachozených kilometrů, tisíce kontrol. Stopy ve sněhu, kouřící komín, uvolněná okenice cloumaná zimním větrem. Všechno se musí prověřit a zmapovat.

„Tuláci, co vlezou do cizího domu jen kvůli přespání, zpravidla moc škody nena dělají. Horší jsou profesionální a dnes většinou mobilní zloději,“ pokračoval kapitán Filip. „Dojedou nebo se nechají dopravit na místo, vykradou několik chat, pak přivolají odvoz a za hodinu, za dvě, už zboží zmizí v některém z nesčetných pražských bazarů. Špatně se to objasňuje, nicméně když někoho dopadneme, jde zpravidla o celou sérii podobných krádeží. Vzpomínám na pachatele, kterého jsme usvědčili pomocí analýzy DNA ze slin na nedopalcích cigaret v době, kdy ještě o možnostech genetiky většina zlodějů neměla ani tušení. Nebo na jiného, který sice ochotně přiznal snad deset či patnáct případů, ovšem vydával se za svého

„Dnešní tremping nepůsobí žádné problémy,“ poznamenal kapitán Radek Filip

bratra. Ten měl totiž, na rozdíl od něj, trestní rejstřík dosud nepopsaný. Nicméně takové nejvyšší nasazení celého oddělení bývá při pátracích akcích.“

Kdysi báječně mladí budo-

vatelé trampských chat zastárli a věk přináší své problémy. Jsou to necelé tři roky, kdy z osady jménem Vyhlička nad Slapskou přehradou odešel třiaosmdesátiletý pán a dlouho se nevracel. Jeho manželka o něj dostala strach a obrátila se na policii. Ihned bylo vyhlášeno místní pátrání, kraj pročešávalo víc než padesát policistů z okresu, nasazení byli i služební psi. Postupně získávané informace byly dosti protichůdné. Někteří lidé prý potkali podobného muže dole u vody, jiní se s ním údajně setkali v hospodě, řidič autobusu byl přesvědčen, že hledaného pána vezl do Prahy. Poslední verzi potvrdili ještě další cestující, pátrání bylo rozšířeno do hlavního města, kde byl po několika dalších hodinách hledaný muž nalezen v jednom nemocničním zařízení. Nepamatoval si, jak se sem dostal, nicméně návrat domů přijal se zjevným potěšením. Mohl se vrátit zpátky do srubu, který před půl stoletím vlastnoručně postavil.

OTEVŘENÁ OPONA

Rachot vláčku uhánějícího z Pikovic do Davle se odráží od sázavských skal. Před lety bývaly vagony plné a v neděli v podvečer v nich drnkaly kytary. Muzika zůstala. Country festival Setkání pod Medníkem již po patnácté pořádaný v Pikovicích si na nezáměrnou publiku nemůže stěžovat, nicméně je to jen dvouhodinová nostalgická představení.

Tramingu se dobře dařilo v časech poměrně nesvobody. V krizových letech první republiky, za války, či po únoru, kdy se toulaví zálesáci tak ostře lišili od modrých košil jásajících svazáků. Vysloužili si za to spoustu šikan a policejních razíř, nicméně táborové ohně vesele plápolaly a na čundr se pravidelně jezdilo. Chaty mihající se za okny vlaku dnes mají blíž k předměstským vilkám než ke strohým trampským srubům, šestnáct let po pádu železné opony je Posázavský pacifik prakticky prázdný. Policejní kontroly ve vlaku dávno nehledají trampíře, nýbrž zloděje. Naposledy tu zadrželi chlapíka, který převážel perfektní bicykl, samozřejmě kradený. Ani ve snu ho nenapadlo na kole jezdit. Chtěl stroj prodat, pořádně se opít, a pak znovu vyrazit na loupežnickou stezku.

*Po letech sám až zabloudíš v ten kraj
a staneš tam, kde býval kdys tvůj ráj,
vzpomeň chvil těch, kteréš míval tolik
rád, tak jako kdysi ozvěnu slyšíš hrát...*

Zřejmě nejslavnější trampská písnička utichla v hluku heavymetalových hitparád. Když jsme dojeli na branické nádraží, podřimující chlapík, který alespoň zjevem připomínal posledního trampa, už na lavičce neseděl.

Antonín JIROTKA
Foto Václav ŠEBEK